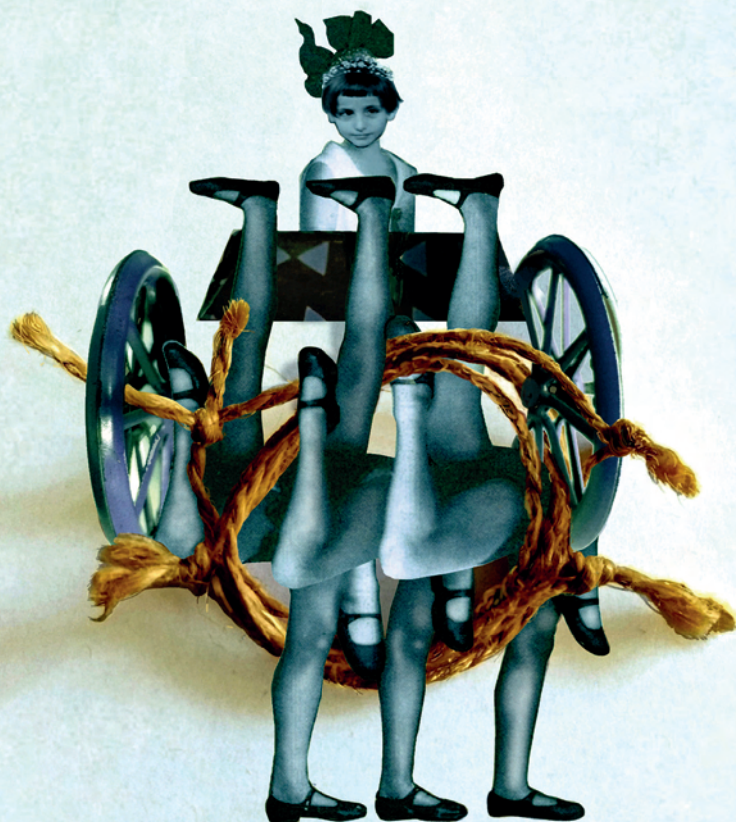

PETRA JORISSEN

Erg hè!

UIT HET LEVEN VAN EEN ROLMODEL

* EEN REVALIDATIEROMAN *

deGraaff

ERG HÈ!

PETRA JORISSEN

Erg hè!

UIT HET LEVEN VAN EEN ROLMODEL

* EEN REVALIDATIEROMAN *

de Graaff

Erg hè!
Uit het leven van een rolmodel
Een revalidatieroman

Petra Jorissen
ISBN 978-94-93127-04-3
NUR 740

Collage omslag: Angela de Vrede, Bilthoven
Foto achterflap: Liesbeth Sluiter, Amsterdam
Vormgeving: MOL grafische vormgeving, Utrecht

Veel in dit boek is op werkelijke gebeurtenissen gebaseerd. Met het oog op de privacy zijn alle personages, achtergronden en situaties volledig geanonimiseerd en gefictionaliseerd. Elke vorm van herkenning berust dan ook op toeval.

© De auteur | Uitgeverij de Graaff, 2020

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en vermelding van de auteur(s) van het boek.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912^j°, het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever (Uitgeverij de Graaff, www.uitgeverijdegraaff.nl) te wenden.

Abonneer u op de nieuwsbrief van Uitgeverij de Graaff: www.uitgeverijdegraaff.nl
U ontvangt dan regelmatig informatie over nieuwe titels en blijft ook op de hoogte van aanbiedingen en kortingsacties.

Volg ons tevens op Facebook www.facebook.com/Uitgeverijdegraaff

Beroepskeuze

*En toen ze vroegen wat ze later wilde worden
zei ze 'Graag invalide' en zag zich al,
benen onbeweeglijk in bruin-geruite plaid
door toegewijde man en bleke zonen
voortgeduwd, geen zegel zelf te plakken,
geen brief te schrijven, geen reis te maken.
(...)*

Judith Herzberg, uit: *Beemdgras*, 1968
(Uitgeverij Van Oorschot, ISBN 9789028201743)

* 6 *

GEWOON MET JE DUSTER

‘Het zal niet lang duren, want de wachtlijst is kort’, zegt Sebastiaan, de revalidatiearts vriendelijk. Dus Julia, als het zover is, dan kom je gewoon met je duster hierheen ...’, vervolgt hij met enige aarzeling, besmuikt lachend, als we overeengekomen zijn dat ik een tijd opgenomen word.

Alsof het zo makkelijk is, gewoon met je duster naar een revalidatiecentrum gaan. Duster, het woord alleen al, en dat uit de mond van een jonge arts. Voor onbepaalde tijd, dag en nacht op een zaaltje met drie andere mensen.

7

Een beetje glazig zit ik Sebastiaan aan te kijken. Zijn voorstel is nog niet echt ingedaald, dat heeft hij door, hij zet zijn typische geruststellende toon op. Toen ik laatst weer eens in de wachtkamer zat, zei een ander wachtend dwarslaesiemens tegen me dat mensen geruststellen een ‘kernkwaliteit’ van hem was. Leek me typische therapeutentaal. En ja hoor, hij was therapeut, die dwarslaesiemeneer.

‘Bij oudere mensen met een dwarslaesie dienen zich nu eenmaal allerlei klachten aan’, vervolgt Sebastiaan geduldig. Pijn aan het schoudergewricht, een tennisarm, pijnlijke polsgewrichten, soms beschadiging van de hele schoudergordel. En ja, afnemende functies van nieren, blaas en darmen. Maar over je hart en je longen hoeven we het gelukkig niet te hebben.’

Ik sta op instorten. Afnemende functies, ik wil het allemaal niet weten. Onder tussen struin ik wel regelmatig paniekerig het internet af op zoek naar de ouder wordende dwarslaesiemens, een nieuw onderzoeksgebied, aangezien ‘we’ tegenwoordig redelijk oud kunnen worden. Idioot die ik ben.

Sebastiaan doet niet aan belerend preken, dat scheelt. Hij stelt het eerder voor als een riant aanbod. ‘Kijk, als je hier opgenomen bent hoef je niet te koken, niet af te wassen, niet met boodschappen te sjouwen, je huis niet op te ruimen enzovoorts. Dan ben je er over drie maanden waarschijnlijk een stuk beter aan toe. En ...’, vervolgt hij aarzelend, ‘je zult natuurlijk ook je activiteiten wat moeten gaan herzien. Misschien niet meer van die ingewikkelde Afrikareizen. Het is maar een suggestie. Niemand kan nu eenmaal steeds op dezelfde voet doorgaan. Sommige dingen moet je anders gaan aanpakken. Daar kun je samen met je behandelteam rustig aan gaan werken als je eenmaal opgenomen bent.’

Er wordt zacht op de deur geklopt. De volgende patiënt zit al een kwartier te wachten op de gang. Sebastiaan staat op. 'Fijn dat je met mijn voorstel ingestemd hebt. Ik had het niet verwacht. Het zal vast meevallen. 's Avonds mag je best de deur uit. Als je dat maar doorgeeft aan de verpleging en vóór 01.00 uur weer in het centrum bent. Valt reuze mee toch?' We geven elkaar een hand. 'Nou, tot binnenkort dan maar.'

'Daar zul je het hebben. Oudere dwarslaesie, godver', vloek ik binnensmonds als de deur van de spreekkamer eenmaal dicht is. 'Zeg maar gerust keioude dwarslaesie!' mompelt ik in de lift naar beneden. Ik voel de deksel van mijn doodskist op dichtklappen staan. Niet op dezelfde voet doorgaan? Dacht het juist wel!

* 8 * Eenmaal buiten weet ik even niet meer waar ik mijn Canta geparkeerd heb. Oh ja, twintig meter rechts van de ingang. Paniekerig zoekend naar de contactsleutels ben ik vooral verbaasd. Over mezelf dus. Waarom heb ik geen felle weerstand geboden?

Blij ben ik ook, diep in mijn hart. Misschien kunnen ze hier toch nog iets doen aan mijn overbelaste linkerschouder die zoveel pijn doet dat ik nauwelijks nog zelfstandig rolstoel kan rijden. Zelfstandig plassen, poepen en aankleden is ook bijna niet meer te doen met een schouder die niet meer mee wil. Als ik mijn zelfstandigheid verlies ben ik alles kwijt. In ieder geval het belangrijkste. Dat waar ik mijn leven lang naar gestreefd heb.

Op weg naar huis verschijnen de verschrikkelijkste beelden voor mijn geestesoog. Ik zie mezelf als een verwaarloosde vrouw in een afgetrapte roze nylon duster ergens in een hoekje van een gesticht zitten. Naar oud zweet stinkt die duster, aan de onderkant zit een streepje poep. Heeft vast in de toiletspot gehangen. De dustervrouw, kalend voorhoofd, heeft geelgrijs vet piekhaar met hier en daar een krulspeld. In haar mondhoek bungelt een slecht gedraaid sjekkie. Daar zit ze dan te zitten in haar rolstoel. Vooruitkomen lukt niet meer. Waren als van oudsher haar benen verlamd, nu zijn ook haar schouders kapot. Een rolstoelmens op weg naar het eindstation. Revalidatiecentrum Olympiade zou best eens het begin van een eindstation kunnen zijn.

Ik vergeet te remmen voor een stoplicht. Even later passeert een auto me rechts en gaat uiterst traag voor me rijden. De bestuurder probeert me met driftige handgebaren duidelijk te maken dat ik moet stoppen.

Ik doe eerst of ik niks merk. Dirigerende handgebaren, ik haat ze. Deed mijn vader ook altijd als hij me rijles gaf en als hij ongeduldig naar rechts wapperde om me die kant op te sturen, dan kreeg ik spontaan zin om expres op de verkeerde weg-helft of de sloot in te rijden.

De bestuurder blijft aanhouden, hij moet en zal me iets duidelijk maken. Geschrokken ga ik bij een afslag naar rechts aan de kant. Naast een fietspad blijf ik staan. Wie weet staat de Canta in de fik zonder dat ik het zelf gemerkt heb en slooft hij zich wel zo uit om mij te redden.

Meneer, Turks en gezet, wil me niet direct redden. Hij parkeert z'n auto naast me, draait het raam aan de passagierskant open en zegt luid: 'Vrouw, jij dom, zó dom, jij moet daar ...', boos kijkend wijst hij naar het fietspad rechts waar ik volgens hem hoor te rijden. 'Jij zó dom, wij hier moet heel snel.'

'Wat nou Wij?' Ik voel de vlam aan de rand van de pan likken. Dat hij niet uitmaakt waar ik rijd, dat ik dat zelf, hé-le-maal zelf wel uitmaak, schreeuw ik driftig. Hij schudt z'n hoofd en weer hoor ik: 'Jij zó dom vrouw!' Nog meer olie op het vuur. Ik maak hem uit voor bemoeial, roep dat de Canta's hier rijden waar ze zelf willen.

'Wij zijn hier niet in Turkije hè', voeg ik er driftig aan toe. Alsof er in Turkije ook maar één Canta op de weg rijdt.

Meneer dreigt uit te stappen. Die gaat me vast een stomp op mijn neus geven, denk ik ondertussen koortsachtig. Een goede moslim slaat zijn vrouw wel eens, maar gehandicapte vrouwen vast niet. Dan verspeelt ie zijn recht op een dozijn maagden in het paradijs toch? Wat zit ik hier in godsnaam te doen? vraag ik me even later af als ik iets gekalmeerd ben. Een scène trappen alleen vanwege een man met andere ideeën over het verkeer? Belachelijk.

Het zijn die dirigerende handgebaren die werken als een rode lap op de stier. Ze staan voor al die mensen die me mijn leven lang al laten weten waar ik wel en niet mag zijn en allemaal denken dat ze daar zeggenschap over hebben. En ik maar denken dat ik daar inmiddels tegen kon. Dat wordt nog wat in Olympiade!

De man schuift z'n autoraam omhoog, start de motor, wijst met z'n wijsvinger op z'n voorhoofd en gaat ervandoor. Misschien had hij toch wel een punt.

MAKEN WAT ERVAN TE MAKEN VALT

* 10 *

Thuis bestormen nieuwe beelden me. Angstaanjagende beelden van mensen in bed, nachtenlang wakend, woelend en wenend omdat ze niet meer kunnen lopen. Kwijlende mensen aan tafel. Fysiotherapeuten die een gehandicapte revalidant opjagen tot hij niet meer kan. Stinkende doorligwonden die nooit genezen, betuttelend verplegend personeel dat me uitknijpt als een citroen, een bed, nachtkastje en een bedgordijn als enig privé domein. En rijen verse dwarslaesies in een rolstoel, met steeds dezelfde klaagverhalen, inclusief gezocht en gesteun. En af en toe een gesmoord 'ik wil niet meer ...'.

Het zijn geen beelden uit het niets, herinneringen zijn het. Aan de talloze keren dat ik in een ziekenhuis lag, aan de oefentherapie sessies in een Brabants revalidatiecentrum, lang geleden. Die beelden heb ik dus ergens bewaard, verstopt. Kennelijk niet voorgoed.

'Ik ga gewoon niet, ik doe het niet', zeg ik 's avonds ferm ter geruststelling in de spiegel.

Vooraf de beelden van onteigening benauwen me. Misschien heb ik daar het meeste last van gehad, van de onteigening van mijn lichaam. Verpleegkundigen (veel nonnen), artsen en andere behandelaars droegen daar allemaal hun steentje aan bij. Tuurlijk, alles voor Julia's eigen bestwil en zonder het minste besef van wat ze aanrichtten in een kinderleven. Ze bogen zich stuk voor stuk over mijn lichaam en somden dag in dag uit op wat daar niet goed aan was. En er was me toch veel niet goed aan Julia! Ze was verlamd vanaf haar middel. Ze groeide scheef, daarna werd ze scheel, kreeg ze astmatische bronchitis, afwisselend long- en blaasontsteking en als ze zich iets te bruusk bewoog in bed brak er een beentje. Gewoon zomaar. De huisarts wou het beentje de zesde keer eigenlijk niet meer 'zetten'. Bij de negende penicillinekuur, ik was vier, krabde hij zich op z'n voorhoofd, ondertussen een snelle kosten-batenanalyse makend. Terwijl hij mijn moeder behoedzaam mee naar de keuken troonde deed hij haar een onverwacht voorstel.

'Ik zou er nu toch niet te veel kosten meer op maken, moeder Leenaerts! 't Is onderhand mooi geweest', zei hij bedachtzaam.

'Ik trok wit weg', vertelde mijn moeder later. 'Zou hij dat nu gezegd hebben omdat wij niet in het ziekenfonds zaten?' vroeg ze zich nog jaren daarna, schalks lachend, regelmatig hardop af. 'Ach, die dokters weten ook lang niet alles, ze zeggen maar wat. Als ze maar niet denken dat ik dat allemaal geloof.'

Kosten zijn er kennelijk toch gemaakt, na twee dagen penicilline vroeg ik ineens om een blikje haring in tomatensaus. Het bewijs dat ik wonderbaarlijk opknapte. Voor de zoveelste keer.

De medici in het ziekenhuis overlegden wat er mogelijk toch – 'zulke kinderen worden nu eenmaal niet oud' – te verbeteren viel. Vaak zuchtten ze meer dan dat ze spraken. Ze trokken zonder te vragen mijn kleren uit, beklopten me met hamertjes van onder tot boven, prikten overal met spelden in (ze voelt toch niks), manipuleerden mijn ledematen van links naar rechts en van boven naar beneden, taptten een jaar lang, meerdere keren per week buisjes bloed af. Ze schenen in mijn ogen (waarom is dit kind zo scheel?) en bespraken kindje Leenaerts, met serieuze ondertoon of verbaasd lachend, met vakgenoten waar ik bij was. 'Moet je kijken! Heb je dit wel eens gezien? Kèrel, dit is werkelijk bijzonder! Dat zoiets kan leven zet je toch aan het denken hè! Totdat de beroemde Italiaanse orthopedisch chirurg, gespecialiseerd in moeilijke gevallen, in beeld kwam.

* 11 *

'U bent erg laat moederke, ze is bijna zeven, maar ik ga ervan maken wat er nog van te maken valt', sprak hij troostend. Jawel, hij zou veel moeten snijden. Eerst de beentjes, dan de heupen en als laatste de rug. Vooral de rug verstevigen met bot van een jong kalf was gevaarlijk, maar het moest. Het kon nog weken duren voor ik opgenomen werd, maar moeder had alvast een opnamegesprek met de hoofdzuster van de kinderafdeling. De eerwaarde zuster Elisabeth had al menig zorgenkind voorbij zien komen. 'Ik wil u één goede raad geven moederke', sprak ze vermanend. 'U moet haar vooral niet verwennen. Dan gaat ze op uw kop zitten schijten. Dat doen ze, die verwende zorgenkindjes. Gaat zij ook doen, ze heeft een willetje. Dat moeten u zien te breken.'

Haar advies was niet aan dovemans oren gericht. Een paar keer per week, als ik iets deed wat haar niet zinde stormde moeder kijkend de kamer in. 'Ge moet niet denken dat ge op mijn kop kunt zitten schijten.'

Als het, in haar ogen, al te erg werd dreigde ze met een oorvijg of voegde meteen de daad bij het woord. Op dagen dat ze het met zichzelf, met mij en de hele wereld – daar zat altijd samenschap in – erg goed kon vinden zong ze de hele ochtend. Meestal ook een paar van

haar favoriete lijfliederen. 'Mijne moederstaal is de schoonste taal, mijne moederstaal is de schoonste taal', een van haar favorieten van vroeger, klonk het op de dagen dat ze opgewekt en energiek was. Ze kende alleen de eerste zin, herhaalde die, steeds in verschillende toonaarden en sloot vrolijk af met 'tralalalala-lieieieh ..., tralalalalaaaah ..., tralalalala-lieieieh ..., tralalalalaaaah ...'. De laatste tralalalalaaaah rekte ze zo lang uit dat er geen einde aan leek te komen. Een minuut of tien later zette ze hetzelfde deuntje net zo energiek weer in. Soms kwam ze zingend, vrolijk lachend met gebalde vuisten voor me staan en maakte een gebaar alsof ze een tak brak. 'Willette breken, ja, willette breken!' zei ze bijna jubelend en maakte een uitgelaten hink-stap-sprongetje.

'Met een vleugje romantiek' was een ander eenregelig lijflied, passend bij een ingetogener stemming. Ook die ene regel zong ze telkens achterelkaar. Steeds in een net iets andere toonsoort, en zo dat ook die ene regel een afwisselende melodie werd.

* 12 *

Soms, als ze lang bij het vleugje bleef hangen klonk haar stem steeds ijler, langzaam verdampte het vleugje, het woord romantiek was ondertussen helemaal opgelost. Ik wist dat ik op moest passen.

Ineens was er dus hoop. 'Dokter San Luigi gaat ervan maken wat ervan te maken valt!' vertelde moeder blij aan ieder die het maar horen wilde. Ze kon het niet vaak genoeg zeggen. Ze vertelde het ook aan mevrouw Verberne van een paar huizen verderop, die die beloftevolle dag een popje kwam brengen voor het 'gebrekkige zorgenkiendje'. Deze keer zelfs een-tje met oogjes die open en dicht konden. Ze was oud, heksachtig en sproeide als ze praatte, maar die popjes maakten alles goed.

Mevrouw Verberne vond het gekkenwerk als er zoveel snijwerk bij kwam kijken. 'Ik zou het nooit doen!' zei ze tegen moeder, haar streng aankijkend over haar brilmontuur. 'Ja, dan kan ze misschien wel lopen, maar ze is nogal wild, dan loopt ze later natuurlijk onder een auto. Dan bende haar toch ook kwijt. Zulde net zien. God heeft het zo gewild kunde beter denken. Ieder huiske heeft z'n kruiske. Maar elk mens krijgt ook kracht naar kruis. En och, ze is altijd zó geweest, ze weet niet beter.' Moeders blijdschap was in één klap getemperd. Aarzelend wreef ze over haar glimmende zuurstokroze nylon mouwschoort. Ze bleef wrijven en wrijven, het ongemak liet zich niet zomaar wegwrijven. Mevrouw Verberne zag haar kans schoon om nog wat extra olie op het vuur te gooien. 'En wat ge ook nog kunt hebben is dat ze later met de verkeerde mannen meegaat. Dan ben de d'r ook mooi klaar mee wil ik maar zeggen. Als ik zo naar die oogskes kijk ...'

Moeder verstarde en zweeg. Mevrouw Verberne ging maar weer eens op huis aan. Twaalf uur, de hoogste tijd om de aardappels te gaan schillen. Wat was dat met die verkeerde mannen, vroeg ik toen ze weg was. 'Dat doen alleen die ordinaire meiden uit Amsterdam', zei moeder nog steeds over haar schort wrijvend. En toen keek ze vrolijker. Ze hadden me laten testen door een psycholoog en net vandaag was de uitslag per brief binnengekomen. Dat ik 'van boven gewoon goed' was, stond er in de brief. 'Van boven bende gewoon goed, ja, van boven bende gewoon goed. Als de rest nou ook zo was zoude nog 's wat zien!' zei ze een paar keer achter elkaar. Blij en opgewonden klonk het.

'Dat mens van Verberne heeft geen verstand', zei vader 's avonds. 'Och, ge kunt nu eenmaal niet méér verstand gebruiken dan ge hebt hè', vulde moeder aan, intussen weer monter en voor deze keer heel eensgezind.

* 13 *

Een kalmerende uitspraak die ik tot op de dag van vandaag paraat heb. Komt altijd van pas bij kwesties waar paniek op de loer ligt. Kan zo opgenomen worden in menig cognitieve gedragstherapie.

De volgende dag voert, zoals vaak, mijn verstand het hoogste woord. Oké, de angstaanjagende beelden zijn allemaal terug te voeren op mijn jeugd. In de jaren zestig, in de ziekenhuizen van toen. Er is ondertussen zoveel veranderd! Kan ik mooi eens allemaal op mijn gemak bekijken en er misschien iets over opschrijven. 'Tante Ans grijp je kans', zeiden we vroeger als we iets moeilijks moesten doen. 'Wip, zei de gans en weg was tante Ans.' Ik koop een extra luxe lippenstift. De duster laat ik zitten. Maar weer zien wat er nog van te maken valt.

EN VAN JE HELA, HOLA ...

Het is om 11.30 uur rustig als ik de zonnige slaapzaal binnenkom om mijn spullen in de ziekenhuiskast op te bergen. Nora, een stevig uitzijende verpleegkundige, wijst me een ziekenhuisbed met bedkastje plus kledingkast bij het raam toe. Heeft ze duidelijk vaker gedaan. Aan haar uniform is te zien dat ze verpleegkundige is, maar de manier waarop ze me wat vragen stelt en bijna zakelijk uitleg geeft over de gang van zaken hier maakt dat ik me niet meteen een opgesloten afhankelijke patiënt voel. Eentje die zich dient te gedragen volgens de strenge regels van een ziekenhuisregime. Olympiade is geen ziekenhuis, maar deze afdeling lijkt er wel verdomd veel op met haar lange gangen en zaaltjes met ziekenhuisbedden en al die verschillende rolstoelen en andere hulpmiddelen op de gangen. Als de kleren in de kast hangen, start Nora, tevens mijn Eerst Verantwoordelijke Verpleegkundige (EVV'er), het intakegesprek. Waar ik hulp bij nodig heb, of ik medicijnen slik, een dieet heb en of er dingen zijn waar ze speciaal op moet letten? Ze wijst me de badkamer en de rolstoeltoiletten.

* 14 *

Dan komt de jonge vrouwelijke revalidatiearts in opleiding bij mijn bed. 'Aangenaam, Eva, revalidatiearts in opleiding.' Ze vraagt welke ziektes ik zoal gehad heb, of ik hart- en longproblemen heb, blaasproblemen en nog veel meer waar de dwarslaesiemens zoal mee te kampen heeft.

'En mag ik straks even luisteren, want ik heb mijn stethoscoop nu niet bij me. Oh ja, straks kom ik ook nog een buisje bloed afnemen', zegt ze als ze de zaal al bijna uit is.

'Bloed?' roep ik geschrokken.

'Ach mevrouw, da's gewoon standaard, doen we altijd als mensen hier binnenkomen.'

Getver, de eerste hobbel dient zich al aan. Geprikt worden voor een buisje bloed is traumatisch voor mij. Zomaar, standaard dus, een buisje bloed afnemen? Dacht 't niet, ik krijg al hartkloppingen bij het idee. Honderden malen kwam er een karretje vol rinkelende glazen buisje aan mijn bed om standaard een buisje bloed af te nemen. Tot ik tien jaar geleden besloot niet meer mee te doen met die stan-

daardhandelingen, ik ben immers niet standaard. Maar het betekent wel dat het vervelende ‘hoezo, verklaar je nader’ weer begonnen is.

‘Oh ja, voor ik het vergeet. Wilt u gereanimeerd worden?’ vraagt Eva plotseling gejaagd want het is lunchtijd. Hè? Ik voel dat ik een sloom hanggezicht trek. Laat ik nu denken dat ik hier ben om te revalideren. Is dat niet het tegenoverstelde van reanimeren?

Eva ziet mijn verwarring.

‘Ook gewoon standaard, mevrouw. Over die kwestie kunt u gerust nog twee dagen nadenken. Ik hoor het wel.’

Wat is dat voor sterfhuisgedoe? Ik kom hier alleen om de pezen en spieren rond mijn schouder te laten genezen en dan word ik behandeld als iemand die een zwaar trauma achter de rug heeft. *Come on*, hier doe ik niet aan mee! Ik ben toch geen echte revalidant?

* 15 *

Als ik even op bed ga liggen om te voelen hoe de matras ligt, valt mijn oog op iets ondefinieerbaars onder mijn kledingkast: een harig, dof ogend grijsbruin geval. Even ontspannen, nog net voor het eten, is er niet meer bij. Het zal toch geen muis zijn ... Nader onderzoek wijst uit dat het een flinke dot stof vermengd met grijsbruin mensenhaar is. Oké, zo’n dot doet niks. Tijd om richting eetzaal te gaan.

Terwijl ik mezelf van het bed in de rolstoel sleur gaat mijn zwarte bedbuurman net rechtop zitten. Meteen toen ik de slaapzaal binnenkwam zag ik hem, in trainingsbroek, ogen dicht en tevreden zuchtend, languit op z’n bed liggen.

‘Emilio’, zegt hij vriendelijk, geeft me een hand en vertelt dat hij vanmorgen keihard gewerkt heeft in de oefenzaal. Hij staat moeizaam van zijn bed op. ‘Kan ik sinds vorige week toch maar weer mooi zelf’, zegt hij triomfantelijk. ‘Weet je, het is hier best goed hoor. De verpleegkundigen, de therapeuten en zo, allemaal zijn ze echt heel vriendelijk. Ik slaap hier goed, ik heb helemaal niks te klagen.’

Als ik de deur van de slaapzaal uitrijd om naar de eetzaal te gaan kom ik ineens niet meer vooruit. Nu ik samen met andere rolstoelrijders dezelfde kant op rijd realiseer ik me pas goed dat ik dus echt een van hen ben, dat ook ik toegetreden ben tot het revalidantenlegioen en dat dit dus de plek is waar ik uiteindelijk thuis hoor. Het ‘spiegelen’ is – zonder dat ik dat zelf in de gaten heb – begonnen. De afstand tussen mij en de andere (meestal beginnende) rolstoelrijders is weg en dat

drukt me neer. Ik zie mezelf ineens vooral als hulpbehoevende. Gehandicapt en nog hulpbehoevend ook, dat is wel wat veel. Verdomme, ik ben ergens ingetuind! Vanaf nu ben ik dus ook 'zo'n echte revalidant'. Zo eentje waar ik altijd gebiologeerd naar kijk als ik moet wachten naast de deur van de spreekkamer van de revalidatiearts, waar ik regelmatig kom vanwege een van de duizend-en-een-dingetjes die voort kunnen vloeien uit leven met een dwarslaesie. Zijn spreekkamer grenst aan de dwarslaesieafdeling.

* 16 *

Elke keer als ik daar op mijn beurt zit te wachten zie ik 'verse dwarslaesies' – nieuwkomers in revalidatiejargon – meestal tergend langzaam in een rolstoel voorbijkomen. Dat moeizame draaien aan de rolstoelhoepels doet me denken aan schuifelende stokoude mensen die niet meer vooruit te branden zijn. Oh God, wat rijden ze traag en wat staat die blik op oneindig, denk ik dan, ongeduldig en vaak nog chagrijnig ook. Je zult maar revalidant zijn ... Julia, je maakt ze tot object, je dehumaniseert! realiseer ik me geschrokken. Als dit mijzelf overkomt, wil ik het liefst een moker pakken om ... precies te doen waar de moker voor uitgevonden is. Ik schrik van mijn eigen domme kortzichtigheid. Ben ik iemand die *never* nooit iets met lichamelijke mankementjes en hulpmiddelen te maken gehad heeft? Kom nou toch!

De psycholoog zou meteen een verklaring paraat hebben: mevrouw heeft haar handicap heel ver verdrongen. Want ja, alles in het leven draait toch om acceptatie? Helemaal als het tegen zit. Hoe simpel kan het zijn.

Hoe dan ook, ik associeer de moeizaam rolstoelrijdende verse dwarslaesies automatisch met hulpbehoevende slachtoffers. Slachtofferschap irriteert me en jaagt me angst aan. Het zuigt zich aan je vast en neemt je over. Op zich al dramatisch en het wekt ook nog eens weerstand en agressie op bij anderen.

Wat die associatie betreft ben ik, in dit geval zowel slachtoffer als toekijkende ander, nog redelijk normaal. Maar ik ben ook nog eens dader vanwege mijn lelijke gedachten.

Ondertussen weet ik dondersgoed dat een rolstoelmens heel anders in z'n stoel zit als ie daar eenmaal mee om heeft leren gaan. En dat ik, als het eenmaal zover is en de onwennige, trage hoepeldraaier getransformeerd is tot een behendige rolstoelrijder, echt niet meer automatisch aan slachtofferschap denk. Behendig worden vraagt tijd, geduld, oefening, kracht, flexibiliteit, veerkracht en nog zo van alles. Weet ik toch alles van? In feite ben ik gewoon geschift. In dit opzicht dan.

Regelmatig ook krijg ik, wachtend naast de spreekkamer, het liedje in mijn hoofd dat wij, Mytylschoolkinderen, vroeger tijdens schoolreisjes in de bus zongen. ‘Chauffeur, chauffeur en rij ’n bietje deur ...’ En ‘van je hela, hola houd er de moed maar in, houd er de moed maar in.’ En nog eens, harder, nog harder, ‘houd er de moed maar ííííín!’ Dat liedje zal mij drie maanden lang voortdrijven.

DE EERSTE RONDE

De eerste dagen ben ik, net als elke andere revalidant, nog vrijgesteld van therapie, er moet eerst een behandelplan opgesteld worden. Mooi, kan ik rustig op verkenning gaan. In het kader van wel bewegen, niet belasten, mijn schouder dus, moet ik zo weinig mogelijk zelf rijden in mijn handrolstoel. Hoe je dat in mijn geval doet is 'eh ja, inderdaad, best een beetje ingewikkeld, maar eh ... vooral een kwestie van gewoon uitproberen', aldus een verpleegkundige. In het kader van 'gewoon uitproberen' maak ik slechts driemaal daags een rondje langs de verschillende ruimtes die Olympiade rijk is. Dat zijn er nogal wat. Ik begin op de begane grond.

* 18 *

Je waant je niet meteen in een gezondheidszorginstelling als je Olympiade binnenkomt. Rechts van de draaideur is een bruin café met jukebox. Recht tegenover de draaideur is de balie met een paar computers, een balie zoals er zoveel balies zijn. Links van de balie is een open wachtruimte, met uitzicht op een terras, waar een aantal formicatafeltjes met een mandje vol beduimelde tijdschriften staan. Ga je nog verder naar links dan kom je in een lange gang met aan weerszijden deuren. Verschillende deuren aan de linkerkant komen uit op de langgerekte oefenzaal. In de grote oefenzaal is het vanmorgen een drukte van jewelste. Revalidanten met mankementen in soorten en maten trainen zich in het zweet om hun arm-, been-, rug- en alles wat verder maar spier of pees heet sterker en soepeler te maken. Voor de rolstoelers zijn er speciale apparaten om schouder- en armspieren te trainen. 'Je kunt hier ook "droog fietsen" zonder je benen te gebruiken', zegt een jonge vrouw met ontwikkelde bovenarmspieren. 'Heb ik hier gekregen. Toen ik nog liep, een jaar geleden, was het pudding. Moet je nu eens kijken!' Trots laat ze haar biceps bollen. Ze heeft inmiddels een handbike waarmee ze door de hele provincie toert. De sfeer is ontspannen, er wordt gelachen en hier en daar klinkt een zucht. Sommige revalidanten werken in opperste concentratie. Vooral als ze iets nieuws moeten oefenen.

Zoals een andere jonge vrouw in een hoekje van de zaal. Drie maanden geleden verloor ze haar been, nu probeert ze onder begeleiding van een fysiotherapeute voorzichtig een kunststof stomphouder over haar beenstomp te schuiven.

Ik kon die witte stomphouders, keurig naast elkaar staand op een paar planken, niet thuisbrengen toen ik ze voor het eerst zag. Ik dacht eerst aan buitenmaatse borsten, cup dubbel K tot en met Z.

Maar nee, zo'n houder dient gewoon als een beschermend omhulsel van de (nog) kwetsbare beenstomp. Onderaan die houder komt later een prothese – ook die zijn er in soorten en maten – die aansluit bij haar dagelijkse activiteiten. Sport is haar leven. Dat ze heel actief wil blijven heeft ze eerder al gezegd. Vandaag kijkt ze of de stomp al druk kan verdragen en hoeveel. Ze bijt op haar onderlip als ze de stomphouder tegen de beenstomp houdt, ik hoor een gesmoord: 'Oh, kut!'

In de andere vleugel op de begane grond bevindt zich het gedeelte waar ergotherapeuten hun werk doen. Zij leren de beperkte mens hoe die in de 'nieuwe situatie', thuis, op het werk of in het verkeer weer zo zelfredzaam mogelijk kan zijn. Gelukkig niks nieuwe situatie voor mij, denk ik opgelucht. Of toch wel? Stel dat het niet meer goed komt met mijn schouder ...? Niet aan denken, niet aan denken, nee vooral niet aan denken nu.

* 19 *

Een jonge man oefent met één hand het dichtmaken van zijn overhemdknoopjes met behulp van een knopenhaakje. Hij steekt het haakje door het knoopsgat aan de ene kant van zijn overhemd, pakt dan met hetzelfde haakje het knoopje op het andere pand en trekt dat met veel moeite door het knoopsgat. 'Doe mij voortaan maar gewoon een T-shirt', zegt hij zuchtend als het eerste knoopje na minutenlang wurmen eindelijk dicht is.

'Welnee joh, na een keer of twintig gaat dat je veel sneller af hoor', zegt ergotherapeute Erika bemoedigend. 'Zeker weten!' Ze heeft makkelijk praten denk ik, ook al komt ze heel geloofwaardig over. Na vijf keer wurmen met de knopenhaak stelt ze het volgende onderdeel van de therapie voor. 'Overmorgen gaan we leren zelf je gulp dicht te maken met één hand. Hebben we ook handige oplossingen voor hoor, voor je gulp', zegt ze energiek lachend. 'Is toch handig als je dat ook weer zelf kunt?'

Ze heeft iets prettigs, onverwoestbaar vitaals, de magere Erika. Waar hem dat precies in zit weet ik nog niet. De man bloost en kijkt verlegen omlaag, naar zijn verlamde linkerarm waaraan zijn hand slapjes bungelt.

Of het nu gaat om weer zelf je gulp dichtdoen, je rug wassen, een ei bakken of het werk anders inrichten, oplossingen en hulpmiddelen zijn er. Veel meer dan ik

dacht. Ze doen hier echt goeie dingen. Achter me hoor ik een bekakt klinkende stem: 'Pas als de vanzelfsprekendheid van dagelijkse handelingen wegvalt besef je hoeveel het er zijn.' De stem van een deftig geklede oude dame, ook halfzijdig verlamd. Ze heeft zojuist voor het eerst na drie maanden zelf een kopje koffie gezet. 'O jee ..., valt helemaal niet mee, helemaal niet!'

De vanzelfsprekendheid van dagelijkse handelingen, wat klinkt dat plechtstatig! Een vanzelfsprekendheid die wegvalt helemaal. Mens, wees blij dat je zo lang vanzelfsprekendheid gekend hebt, denk ik, plotseling toch weer zuur. Julia, begin nu niet meteen al te chagrijnen, je moet nog drie maanden!

* 20 *

Aan de andere vleugel van het gebouw, ook op de begane grond, is een grote sportzaal, die ziet er niet heel anders uit dan oefenzalen in een 'gewone' sport-school. Daarnaast is een verwarmd zwembad. In een hoek van de sportzaal en in de aangrenzende opslagruimtes staan aangepaste sportvoorzieningen in soorten en maten, zoals handbikes voor aan de rolstoel, driewielers, elektrische fietsen en extra stevige rolstoelen met ver uit elkaar staande achterwielen waarin quad rugby bedreven wordt. Quad rugby is een ruige rolstoelsport, speciaal ontwikkeld voor mensen met een hoge dwarslaesie. Tot nu toe heb ik nog geen vrouw in een quadrolstoel gezien. Durven ze niet, komen ze er niet tussen? Of zouden ze werkelijk niet geïnteresseerd zijn? Moet ik toch eens onderzoeken. Ik snap niet dat sommige quad rugby mannen zo'n stevig ontwikkelde biceps hebben. Toch wonderlijk als het om verlamde armen gaat.

Vandaag is er iemand van *The Sitting Bulls*, de quad rugbyploeg uit het oosten des lands, op bezoek om de sportzaal van Olympiade te bekijken. De Bulls willen hier binnenkort een wedstrijd spelen.

Zitten is zo 2017! staat er op zijn T-shirt. 'Ik train minstens vijf keer per week', aldus deze rolstier, dertigplusser, blonde stekeltjes, rollende bovenarmspieren en veel tattoos.

'Welnee, ik heb helemaal geen zittend leven, ik rol me rot', klinkt het geïrriteerd als ik hem vraag hoe zijn zittend leven hem bevalt. Is dat dan zo'n rare vraag?

Zitten staat tegenwoordig toch gelijk aan 'doodzitten' als het langer dan tien minuten achter elkaar duurt? Maar misschien is rollend zitten wel minder desastreus dan het zitten van de gewone gezonde tweebener. Zou mij, onderhand Nederlands kampioen doodzitten, goed uitkomen, want ik krijg het regelmatig

stikbenauwd van alle doemscenario's. Ik zit en zit en zit. Eigenlijk moet ik toch al jaren hartstikke doodgezet zijn?

Ik moet 'onze' beroemde bewegingsprofessor toch eens vragen hoe hij tegen het brein van de altijd zittende mens aankijkt, in het bijzonder het brein van de zittende mens die nooit gelopen heeft. Zou de bedrading van mijn bovenkamer er nu werkelijk heel anders uitzien?

OCHTENDBLUES EN AVONDROOD

* 22 *

Op de eerste etage, 'onze' dwarslaesieafdeling dus, ziet het er niet meer op z'n sportcentrums uit. De sfeer lijkt die van een ziekenhuis. Er ligt degelijk linoleum op de vloer, de afdeling bestaat uit lange gangen met aan weerszijden deuren van een onbestemde kleur en achter die deuren zijn de slaapzaaltjes en kleinere kamers met ziekenhuisbedden plus de obligate ziekenhuisnachtkastjes. Ook dragen de revalidatiearts en ander personeel een wit uniform en liggen de mensen die opgenomen zijn regelmatig uitgeput in bed. De hier 'opgenomen mens' is geen patiënt, maar revalidant. Het mag dan geen ziekenhuis zijn, een medische setting is het beslist, een waarin artsen, verpleegkundigen, fysio- en ergotherapeuten de dienst uitmaken.

Er zijn veel regels. Voor opstaan, eten, uitgaan en weer binnen zijn (niet te laat en altijd melden!). En ook veel ongeschreven regels en schema's waar de revalidant zich aan moet houden. Die besteedt een groot deel van de dag aan uiteenlopende therapieën zoals opnieuw leren praten na hersenletsel, leren staan in een sta-apparaat of leren koken in een rolstoel als de benen niet meer willen. Revalidanten zijn mensen bij wie iets gerepareerd moet worden. Voor een succesvolle revalidatie voegt de revalidant zich het beste naar wat van hem verwacht wordt: luisteren naar de behandelende experts die vertellen wat ie moet doen om 'straks' opgelapt, liefst zo compleet mogelijk, terug te keren naar het oude bestaan. Dat overigens zelden nog wordt zoals het was.

Gelukkig zijn er plekken waar de revalidant aan z'n rol kan ontsnappen. In het geïmproviseerde glazen rookhok in de gang van onze afdeling, achter het gesloten bedgordijn in de slaapzaal, in de tuin als het weer het toelaat. En natuurlijk in het café op de begane grond. Precies, daar valt de revalidant uit zijn rol, wordt hij weer gewoon mens. Een die zijn ongenoegen, woede, angst, twijfel, hoop en wanhoop uit. Juist die momenten en plekken zoek ik – sinds jaar en dag uitgerevalideerde veteraan – op, want daar is het leven. Vooral 's avonds.

De ochtenden zijn een ware crime voor deze 'ochtendzieke'. Als het licht wordt wil ik dat het donker blijft. Donker én rustig, moet je net in Olympiade zijn.

Mijn dag, ik ben net wakker en nog sloom, begint met luisteren naar wat er zich achter mijn bedgordijn en op de gang afspeelt. De stemmen van de verse verpleegkundigen klinken nog monter uit boven het gerammel van stalen po's en het gekletter van stromend water.

'Zeg, Lizzy, kamer 1.17 moet vandaag gelaxeerd worden. Ze wil het niet, zegt ze steeds weer, maar ik denk dat het moet, want ze heeft al drie dagen geen ontlasting gehad. Ja, toch? Doe jij het?'

'Ikke? Nou neuh, liever niet ... dat gespetter. Vraag het Jurre maar, die doet dat wel handig.' 'Ja, hèhè, Jurre heeft dus geen dienst vandaag.' Een diepe zucht van beide partijen en voetstappen die al net wat minder vies klinken.

Een klagende vrouwenstem verkondigt luidkeels dat ze de hele nacht niet geslapen heeft vanwege de pijn. Ernstige zenuwpijn, heel ernstige zenuwpijn.

* 23 *

'En nu wil ik godverdorie marihuana, dat helpt tenminste!' roept ze. Waarop de stem van een jonge verpleegkundige klinkt: 'Maar mevrouw, we zijn hier wel in een revalidatiecentrum hoor!' 'Godverdorie, godverdorie, hier kan ook nooit niks!' Even later hoor ik voetsteunen van een rolstoel bonken tegen de deur van een kamer verder. De voetsteunen van die keurig vrouw met haar onberispelijke twinset en de parelketting. Zo te horen levert de actie weinig op.

Als ik me eindelijk in de kleren gewurmd heb ga ik richting eetzaal. De ontbijters zijn rustig, ze hebben hun gemakkelijk zittende kleding al aan en praten over hun oefenschema van de dag. Zwemmen, handfunctie oefenen, voor het eerst weer staan, een gesprek met de maatschappelijk werker. En voor een gevorderde: samen met therapeut een stukje met de rolstoel of de aangepaste fiets in het nabijgelegen park. Het merendeel heeft er best zin in, zo te zien. Weer een dag die hen hopelijk dichterbij hun doel brengt.

Wat later in de lift, op weg naar de therapiezaal, vang ik gesprekjes op. Een verpleegkundige heeft gisteravond in een programma van Geer en Goor een grap over een facelift gehoord. 'Mag ik met jou in de facelift?' vroeg Goor. 'Joh, ik kwam niet meer bij', zegt ze luid gierend tegen een collega die er de humor niet van inziet. 'Wat is er nou zo leuk aan? Vertel hem nog eens.' Ze doet weer een poging, maar de grap blijft haar collega, mij trouwens ook, totaal ontgaan. En weer komt ze niet meer bij.

Een ochtendhumeur hebben en een – op z'n minst neutraal – gezicht trekken aan de ontbijttafel en in de lift valt me zwaar. In de hoek van de lift geperst staat ook

vandaag weer de gehooftdoekte, gebogen lopende moeder. ‘Zoon, achttien, zwaar ongeluk’, meldde ze me gisteren plompverloren. Moeders gezicht klarede zichtbaar op toen ze mij voor het eerst zag. ‘Mijn zoon ziet er gelukkig niet zo, eh ... (ze slikt het woord ‘erg’ in denk ik) uit als u.’

Moeder heeft elke avond contact met Allah. ‘Vanavond zal ik ook voor u bidden’, zei ze, me meewarig aankijkend toen we de lift uit gingen. Niet om echt zin in de dag te krijgen.

* 24 *

Eenmaal in behandeling bij een fysiotherapeut – hoofdzakelijk een kwestie van dagelijks een halfuur het schoudergewricht rustig doorbewegen – kijk ik zo onopvallend mogelijk van links naar rechts. Het merendeel van de fysiotherapeuten is jong, blond en blozend, fris en akelig sportief in hun smetteloos witte uniform. Ik vind ze stuk voor stuk net iets te gezond, te vitaal, te fris en te positief. Wij, gekneusde klantjes in revisie, steken wel heel scherp af.

Aan het eind van de ochtend, bijna lunchtijd, verschijnen de revalidanten weer op de afdeling. Sommigen gaan na hun therapie nog even op bed liggen om uit te rusten. Even gaan liggen gaat niet makkelijk voor de rolstoelmens. Van de rolstoel overstappen naar de matras is een heel gewurm. Ben je niet sterk in je armen (komt vaak voor), dan heb je daar een transferplank bij nodig. Die leg je tussen de ruimte tussen de rolstoel en het bed om de afstand gemakkelijker te overbruggen. Voorkomt valpartijen en overbelaste armen en schouders.

Tijdens de lunch is de sfeer meestal uitbundig. Mensen vertellen enthousiast over hun persoonlijke succesjes van de ochtend. Dat ze zomaar ineens achttien meter gelopen hebben in plaats van de gedroomde tien, weer in het zwembad geweest zijn sinds maanden. Of, zoals de jongen van de andere vleugel, dat ze voor het eerst in een scootmobiel naar de supermarkt zijn gegaan.

‘Eng dat het was man, maar ik heb niemand platgereden!’

Therapie smaakt naar meer, therapie voedt de hoop en ook de veerkracht lijkt erbij gebaat.

’s Middags is het weer oefenen en afzien, afhankelijk van het soort therapie. In de oefenruimte, op straat, in het park of in een van de spreekkamertjes van de psycholoog, de maatschappelijk werker of de logopedist.

Rond 17.30 uur verzamelen de meeste revalidanten zich in de eetzaal voor de warme maaltijd. Wat voor de een in het gewone leven voornamelijk ontspanning is, is voor de revalidant die voor het eerst weer zelf eet, soms met spalkjes om de

verlamde handen, vooral zweten en knoeien met bestek, soms beladen met schaamte. Ook al zijn we hier nog zo ‘onder elkaar’.

Rond 19.00 uur zitten veel revalidanten met hun bezoek in ‘de vide’, een flinke ruimte waar naast ruim bemeten zwarte loungebanken ook tafels met computers staan. En in een hoek staat de Motomed, een soort hometrainer waarmee de gesmolten spieren van verlamde benen als het ware ‘bijgepompt’ kunnen worden. Niet dat je daar van gaat lopen, maar het schijnt goed te zijn voor de bloedsomloop, voor de algehele conditie eigenlijk.

Het is vaak dezelfde vrouw die ’s avonds achter dat apparaat zit. Minstens een uur, een verbeterd trek rond mond en ogen. Alsof juist daar het leven mee te halen is, met stug droogfietsen.

* 25 *

Rond 21.00 uur maken veel mensen van onze afdeling aanstalten om naar bed te gaan – de meesten met hulp van het verplegend personeel. Wassen, plassen, tandenpoetsen, rolstoel in en rolstoel uit, toiletstoel in en toiletstoel uit, badkamer in en weer uit. Er wordt wat afgezeuld met de rolstoelmens vóór die eindelijk in bed ligt. De angst slaat me om het hart. Wat moet ik nog als ik mezelf niet meer in en uit bed kan zeulen? Me door anderen laten zeulen? Het idee alleen al! Tussen de kieren van verschillende gesloten bedgordijnen door zie ik tv-beelden aan- en uitflitsen, hoofdtelefoons en handen die naar de afstandsbediening graaien.

Hoogste tijd voor een beetje avondrood, een verdieping lager. Op naar de bar. De plek waar een vaste ploeg een- en geenbenigen (geamputeerden) van de tweede verdieping, de zogenaamde ‘verkeerde-levenswijze-mensen’ aldus een oudere verpleegkundige, het bier en andere drankjes rijkelijk laten vloeien. Vitaal, dat ze zijn, die een- en geenbenigen! Ze rollen zonder jas naar het donkere koude terras aan de straatkant, want drank is geen drank zonder nicotine. Er klinkt muziek uit de jukebox, er is verschil van mening, irritatie, vaak bijna ruzie om niks en niemand zit om een gespreksonderwerp verlegen. Populaire onderwerpen: seks, pijn aan de stomp, traplopen zonder benen, personeel dat niet wil wat zij willen en elke dag weer het dreigende kwaad, ofwel, die verrekte kutmarokkanen.

Eenmaal terug van de bar, 22.00 uur is sluitingstijd, kijk ik nog even snel binnen bij kamer 1.14 op onze gang, waar de jonge Oost-Europese Irina in haar eentje huist. Al een dik half jaar. Bij een zwaar verkeersongeluk brak ze praktisch al haar

botten en liep ze een hersenbeschadiging op. Irina hangt altijd nog tot laat uitgeput en scheefgezakt tegen de kussens, haar blik op een fors beeldscherm op het bedtafeltje tegenover haar gericht. In de kamer is verder geen licht aan. De blauwige weerschijn van de monitor maakt haar gezicht griezelig bleek, het lijkt alsof zelfs haar ogen en haren hun kleur verloren hebben.

Ik klop op het kozijn naast haar openstaande kamerdeur, steek mijn hoofd om de deur en zeg: *'Hello Irina.'* Irina kijkt dof voor zich uit en draait haar hoofd pas mijn kant uit als ik drie keer *'Good night Irina'* gezegd heb in verschillende toonhoogtes. Alsof ze niet weet wat haar overkomt. Een mens die haar zomaar goedenacht komt wensen.

* 26 *

'Me skype', is haar enige zachte reactie. Aan haar scheefgezakte houding te zien is ze al uren uitgeskypet. Het bed naast haar is met opzet leeg. In het weekend kan ze bezoek krijgen van haar Oost-Europese vriendje dat ook bij het ongeluk betrokken was. Alleen, hij had nauwelijks letsel. Als hij komt mag hij in dat bed slapen. In het halve jaar dat ze nu in Olympiade verblijft, is het zelfs van één bezoekje nog niet gekomen.

'But he lives far away', aldus Irina, mat en vergoelijkend.

Mijn dag eindigt zoals hij begon: ik luister naar wat er zich achter mijn bedgordijnen afspeelt. Buuf Bettie heeft een vanavond een extra pammetje gekregen vanwege een paniekaanval. Nu snurkt ze zo hard dat het geluid doordringt tot achter mijn oordopjes. Corine van rechts tegenover controleert haar bloedsuikergehalte en zucht. Ze moet dringend iets eten om het op peil te brengen en vraagt een verpleegkundige om een snee brood.

'Brood, waar haal ik zo gauw een snee vandaan?' mompelt die en beent meteen de zaal uit. De vacuümpomp van buurman Stanley die het overtollige vocht van zijn ernstige doorligwond moet afzuigen, laat lichtroze druppels vocht sijpelen in een glazen reservoir onder zijn bed. Ik zie ze vallen onder mijn bedgordijn door. Gelukkig maken die geen geluid.

Erg hè! – Rolstoelvrouw Julia hoort die verzuchting al zolang ze leeft. Achter haar rug om natuurlijk. Ze verblijft maanden in een revalidatiecentrum tussen ‘verse dwarslaesies’, ofwel mensen met een beschadigd ruggenmerg.

Saaï is het nooit, dat samenleven met ‘erg in soorten en maten’.

Alleen al de verschillen in leeftijd, kleur en achtergrond maken de afdeling waar ze verblijft tot een mini-samenleving. Een waarin het niet altijd gemakkelijk toeven is. Maar altijd is er leven achter de handicap. Voor de een is zo’n centrum een smeerkuil ter reparatie van kapotte onderdelen, voor de ander een wellnesscenter, gericht op de totale mens. Is het wel zo erg, rijden in plaats van lopen? Zit de grootste handicap werkelijk in een gebroken rug?

Petra Jorissen was docent Nederlands, trainer en beleidsmedewerker bij gehandicaptenorganisaties. De afgelopen twintig jaar schrijft ze als rollende publicist vooral over gezondheidszorg en psychiatrie. Eerder schreef ze een boek over gehandicapte kunstenaars en een boek over Afrikanen met lichamelijke beperkingen.

NUR 740

